

Vježba debatiranja o moralnim dilemama

Cilj	<ul style="list-style-type: none">• Debatanti će vježbati raspravljanje van strogih debatnih formata
Ishodi	Nakon sudjelovanja na sastanku debatant će moći: <ul style="list-style-type: none">• analizirati argumente u pričama iz popularne kulture i književnosti• održati govor na temelju priče iz popularne kulture ili književnosti• procijeniti uvjerljivost govora
Materijali	
Način održavanja	Online u stvarnom vremenu
Metode	Rasprava, predavanje, grupni rad, debata
Procijenjeno vrijeme održavanja	45 min

UVOD

Debatirati se ne mora samo u strogim debatnim formatima i o tipičnim debatnim tezama, već debatirati možemo i u nešto opuštenijoj atmosferi o temama s kojima se susrećemo u, primjerice, nastavi. U ovoj ćemo vježbi prikazati debatiranje u formi „sudežnja“, na primjerima dilema iz popularne kulture i književnosti. Format debatiranja koji ćemo koristiti može se prilagoditi potrebama debatnog kluba, a za debatiranje se mogu odabrati i drugačiji primjeri.

FORMAT „SUDNICE“

Format je vrlo jednostavan i sličan tipičnim formatima. Debatanti se podijele u tri skupine – afirmaciju, negaciju i porotu. Teza se može formulirati u obliku optužnice ili konkretnog prijedloga. Primjerice, jedna od naših teza glasiće „Antigona je kriva za pokapanje brata“ (optužnica), dok je drugačiji primjer teze „Tuvixa treba razdvojiti“ (prijedlog). Afirmacija i negacija imaju svoje tipične uloge, dok je funkcija porote odlučiti je li osoba u pitanju kriva, tj. na koji način treba razriješiti predstavljenu dilemu. Broj govornika u svakom od timova i trajanje govora može se prilagoditi broju debatanta. Kao orijentir, afirmacija i negacija mogu imati po tri govornika, od kojih svaki ima 2 minute za održati govor. Govornici obje strane se izmjenjuju:

jedan govor afirmacije, jedan negacije. Nakon svakog „bloka“ govora (jedan aff. govori i jedan neg. govor) porota ima pravo pitati debatante pitanja, a pitanja im može postavljati i po završetku debate. Nakon kraja rasprave, porota glasa o odluci koju želi donijeti.

Osim ovog debatnog formata, o temama se može razviti i vođena slobodna rasprava s debatantima, u kojoj debatanti nisu podijeljeni u timove, već slobodno raspravljaju i argumentiraju o tezi. Za takav je oblik rasprave važno pripremiti pitanja o pojedinim aspektima teze koja će debatantima olakšati raspravu.

TEZE:

1. „Antigona je kriva za pokapanje Polinika“

Većini je vjerojatna poznata priča o Antigoni, naslovnoj junakinji jedne od najpoznatijih grčkih tragedija, čiji je autor tragičar Sofoklo. U toj se priči Antigona nađe pred velikom dilemom. Nakon što je njihov otac Edip ubijen, Antigonina braća Eteoklo i Polinik odluče podijeliti vlast tako da jedne godine vlada jedan, a druge godine drugi i da se na taj način izmjenjuju. Prvi vlast preuzme Eteoklo, ali kad dođe vrijeme da tron prepusti Poliniku, ovaj to odbije te između njih dvojice izbije sukob u kojem se međusobno ubiju. Kraljem postane njihov ujak Kreont i izda naredbu da se Eteoklo pokopa sa svim častima, a zabrani da se pokopa Polinik. Takva je kazna za Grke bila posebno teška, jer su vjerovali da nepokopana osoba ljuti bogove i da nikad neće otići u podzemni svijet i pronaći svoj mir. Polinikova i Eteoklova sestra Antigona, rastrgana između zemaljskih i božanskih zakona, ipak odluči pokopati Polinika jer kaže da previše voli svog brata da ga osudi na vječno lutanje i nemir. Kreont ju ulovi u djelu te ju osudi na smrt.

Kratak sadržaj čitave tragedije može se vidjeti i u sljedećem videu na poveznici: https://www.youtube.com/watch?v=Lak0_1Hqwc.

Teza glasi „Antigona je kriva za pokapanje Polinika“. Afirmacija smatra da je Antigona kriva i da ju je Kreont s pravom osudio na smrt, dok negacija smatra da su osuda i kazna nepravedni te da bi joj Kreont trebao oprostiti.

2. „Brut je kriv za ubojstvo Cezara“

Cezarovo ubojstvo spada među najpoznatije povijesne događaje, a obradio ga je i Shakespeare u svojoj drami *Julije Cezar*. Brut, Cezarov prijatelj i posinak, nalazi se pred velikom dilemom. Skupina urotnika, na čelu s Kasijem, nagovara Bruta da se priključi planovima za Cezarovo ubojstvo. Urotnici tvrde da Cezar predstavlja opasnost za Rimsku Republiku jer ima ambicije postati diktatorom. Brut je vrlo neodlučan – iznimno cijeni Cezara i ne shvaća ubojstvo olako, ali isto tako mu je silno stalo do dobrobiti države. Nakon što ga uvjere u Cezarovu aroganciju i

pokažu mu lažirana pisma u kojima građani Rima tobože izražavaju svoju potporu za Cezarovo ubojstvo. Brut, odlučan da spriječi da na čelo Rima dođe diktator, pristaje s urotnicima te ubija Cezara. Na Cezarovu pogrebu Marko Antonije održi govor kojim uvjeri narod da je Cezar sasvim nedužno ubijen te svjetina istjera urotnike iz Rima. Marko Antonije i Oktavijan krenu u sukob s Kasijem i Brutom, koji se na kraju tragedije obojica ubiju.

Kratak sadržaj čitave tragedije može se vidjeti i u sljedećem videu na poveznici: <https://www.youtube.com/watch?v=kgyAPrv30eg>.

Teza glasi „Brut je kriv za ubojstvo Cezara“. Afirmacija smatra da je Brut kriv i da je zaslužio protjerivanje iz Rima te osudu, a negacija misli da je Brut nevin i da nije zaslužio istu sudbinu kao ostatak urotnika.

3. „Tuvixa treba razdvojiti“

Popularni serijal *Star Trek* često se bavi raznim etičkim dilemama, čak i nekima koje su posljedice tehnologije koju mi ne posjedujemo. Jedan primjer takve dileme je i Tuvix. Naime, u jednoj epizodi serije *Star Trek: Voyager*, dvojicu likova (koji se zovu Tuvok i Neelix) teleportiraju iz svemirskog broda na površinu planeta kako bi tražili biljke. Kada ih treba teleportirati nazad, dođe do problema u stroju za teleportaciju i umjesto da ih teleportira odvojeno, stroj ih spoji u jednu, novu osobu – Tuvixa. Nitko ne zna kako to popraviti pa Tuvix postaje dio posade. Tuvix je fizički i karakterno spoj Tuvoka i Neelixa, ali se osjeća kao sasvim nova osoba. Bolje obavlja poslove vezane uz sigurnost od Tuvoka, ali je i bolji kuhar od Neelixa. Sprijatelji se s posadom i gradi vlastite odnose s kolegama. Međutim, nakon nekog vremena brodski liječnik pronade način da ga razdvoji i da dobiju Tuvoka i Neelixa nazad. Tuvix se tome protivi, jer smatra da će ga na taj način ubiti.

Pregled epizode može se vidjeti u videu na sljedećoj poveznici: https://www.youtube.com/watch?v=6ZZ2aJ_wDR8.

Teza glasi „Tuvixa treba razdvojiti“. Afirmacija se zalaže da se Tuvix razdvoji u dvije osobe od kojih je nastao, dok negacija smatra da to ne treba napraviti i da Tuvix treba ostati zasebna osoba.

TIJEK AKTIVNOSTI

1. UVOD – 3 min

- Debatantima se objasni debatni formati i podijeli ih se u skupine (afirmacija, negacija i porota).

2. PREZENTACIJA PRIČE I PRIPREMA – 17 min

- Debatantima se prezentira jedna od odabranih priča, odnosno teza te im se da koja minuta da dogovore argumente.

3. DEBATA I RASPRAVA – 25 min

- Održava se debata i glasa o odluci.

